

OPETUSHALLITUS
UTBILDNINGSSTYRELSEN

Varhaiskasvatuksen lakimuutos ja uudistunut varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022

Opetusneuvokset
Kati Costiander
Kati Kaplin-Sainio

26.11.2022 Äänekoski

Koulutuksen sisältö

Klo 8.30 Tervetuloa aamupäivän koulutukseen, Flिंगaan tutustuminen

Klo 8.40 Vasuperusteiden uudistukset,

keskeiset muutokset ja uudistuneet käsitteet vasuperusteiden luvuissa

1-4 ja 6-7

Klo 9.45 -10.00 Tauko

Klo 10 -11.30 Luku 5 - Lapsen tuki,

lapsen varhaiskasvatussuunnitelma tuen aikana

Flinga - Kysymyksiä, ajatuksia, pohdintaa

Kaksi tapaa liittyä Flingaan omalta
puhelimelta

linkillä <https://flinga.fi/s/FDYBCWG>

TAI

QR-koodilla

Vasuperusteiden uudistukset

Opetushallituksen sivuilla

<https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/varhaiskasvatussuunnitelman-perusteiden-paivitys-2021>

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden päivitys 2021-2022

Koulutus ja tutkinnot | Varhaiskasvatus | Opetussuunnitelma

Tällä sivulla:

- Perusteiden keskeiset muutokset >
- Päivityksen aikataulu >
- Kuulemis- ja keskustelutilaisuudet >
- Lausuntokierros >
- Perusteiden julkaisu >
- Paikallinen varhaiskasvatussuunnitelmatyö >
- Viestintä perustepäivityksestä >
- Materiaalit >
- Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022 >
- Webinaarit liittyen uudistuksiin >
- Webinaarien materiaalit ja koulutusvideot >
- Yhteyshenkilöt >

Jaa

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden 2022 päivitys on käynnistynyt varhaiskasvatukseen tulevien muutosten vuoksi. Pääsääntöisesti muutokset liittyvät lapsen kehityksen ja oppimisen tuen asioihin. Perustepäivityksen aikana tarkastelemme varhaiskasvatussuunnitelman perusteita kokonaisuudessaan.

Kuva: Satu Haavisto

Määräys uusista varhaiskasvatussuunnitelman perusteista

- Opetushallitus antoi määräyksen varhaiskasvatussuunnitelman perusteista helmikuussa 2022
- Perusteet on uudistettu vastaamaan joulukuussa 2021 hyväksytyjä muutoksia varhaiskasvatuslakiin sekä niihin on tehty pieniä muutoksia mm. oikeakielisyyteen

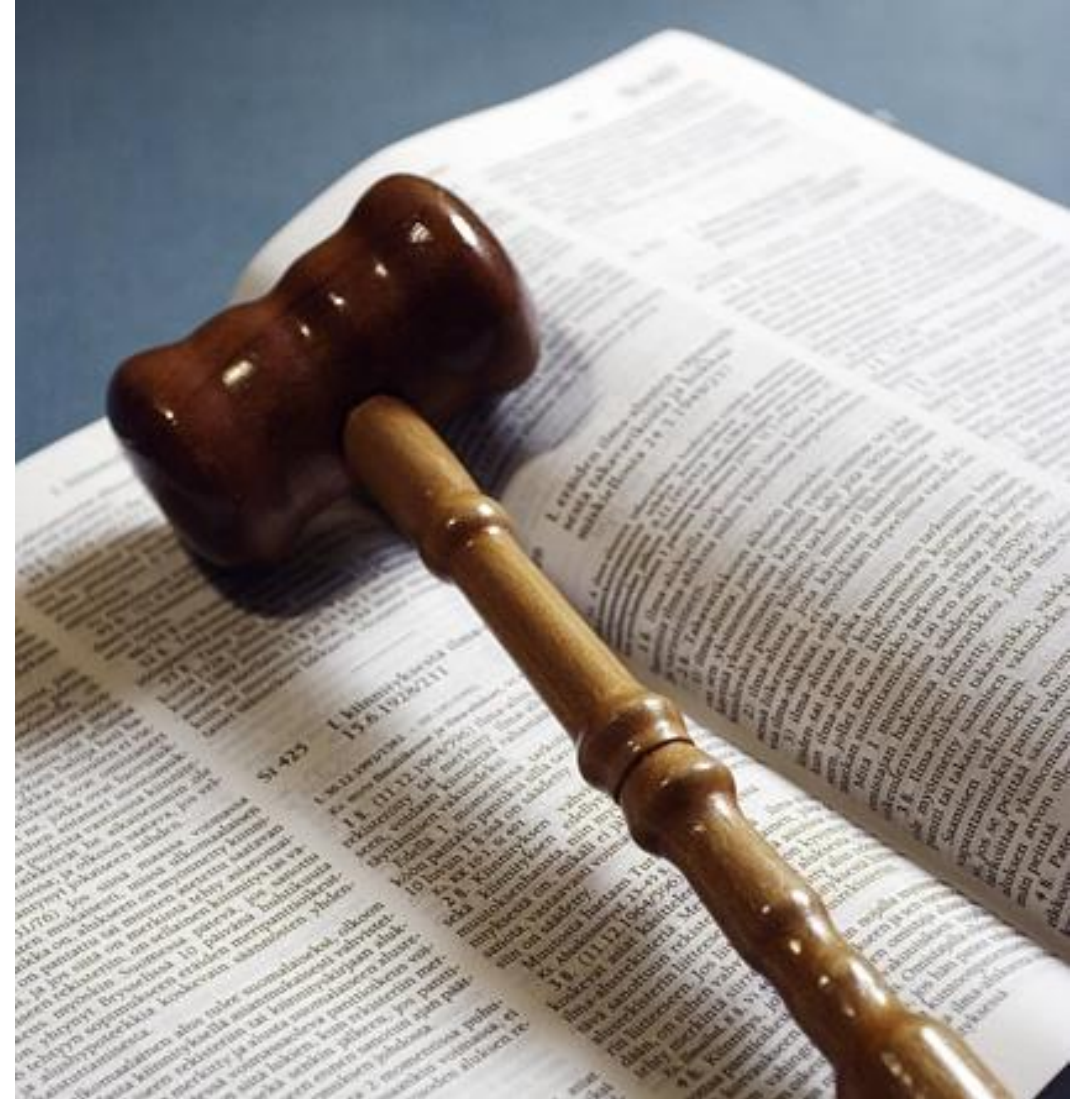
Varhaiskasvatussuunnitelmat

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet ja paikalliset varhaiskasvatussuunnitelmat

- Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet on määräys, jota tulee noudattaa kaikessa varhaiskasvatuksen toiminnassa
- Varhaiskasvatuksen järjestäjien tulee laatia valtakunnallisten varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden pohjalta paikalliset varhaiskasvatussuunnitelmat
- Varhaiskasvatussuunnitelman laatimisvelvoite koskee kunnan hankkimaa muuta varhaiskasvatusta ja kunnan valvomaa yksityistä lasten päiväkotitoimintaa tai yksityistä perhepäivähoitoa

(Varhaiskasvatuslaki 15-26 §)

Muutokset varhaiskasvatuslakiin 1/2

Lakia sovelletaan kaikkiin varhaiskasvatuslain alaisiin toimijoihin, ei kuitenkaan silloin, kun järjestetään lain tarkoittamaa avointa varhaiskasvatustoimintaa

Lakiin on kirjattu uusi luku 3 a, Oikeus varhaiskasvatuksessa annettavaan tukeen:

- Lapsen kehityksen, oppimisen ja hyvinvoinnin tukeminen (15 a §)
 - Yleinen, tehostettu ja erityinen tuki, muodostaa vahvemman jatkumon esi- ja perusopetukseen
- Lapsen tuen toteutus (15 b §)
 - Tuen muodot (toimenpiteet), lapsen tuki toteutetaan aina osana varhaiskasvatuksen toimintaa inklusiivisesti.

Muutokset varhaiskasvatuslakiin 2/2

- Lapselle annettavat tukipalvelut (15 c §)
- Tuen tarpeen arviointi (15 d §)
- Päätös tuesta ja tukipalveluista (15 e §), tehostetusta ja erityistä tuesta tehdään lapselle hallintopäätös annettavasta tuesta, jos yksittäiselle lapselle kohdistetaan yksilöityjä varhaiskasvatuslain 15 c §:ssä säädettyjä tukipalveluita yleisessä tuessa, tehdään näistä hallintopäätös (62 §)
- Inklusiolisäys tavoitteisiin (3 §)
- Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma (23 §)
- Täsmennyksiä henkilöstön mitoitukseen (35 ja 38 §)

Muutoksista vasuperusteissa

- Valmistelussa on huomioitu kuulemisten ja lausuntojen lisäksi myös aiemmista perusteista saatuja palautteita
- Uudistuksessa perusteiden käsitteet, lähdeviitteet sekä sisältö on päivitetty lain mukaisesti
- Lisäksi tekstin oikeakielisyyttä on korjattu
- Uudistuksia tehty kautta perusteiden, erityisesti lukuun viisi

**Keskeiset muutokset ja
uudistuneet käsitteet
vasuperusteiden
luvuissa 1-4 ja 6-7**

Uudistuvat käsitteet

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018	Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022
Inkluusio ja inklusioperiaate	Inkluusio ja inklusiiviset periaatteet
Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen	Digitaalinen osaaminen
Suomalainen kulttuuriperintö	Moninainen kulttuuriperintö
Eheyttävä pedagoginen toiminta	Oppimisen alueita yhdistelevä ja soveltava pedagoginen toiminta
Käsityöllinen toiminta	Käsityöllinen ilmaisu
Pehmeät ja kovat materiaalit ja niiden työtavat	Teknisen työn ja tekstiilityön työtavat
-	Varhaiskasvatuksen opetuskieli
Lapsen kehityksen ja oppimisen tuki	Lapsen tuki
-	Tuen tasot; yleinen, tehostettu, erityinen
Pedagogiset, rakenteelliset ja hyvinvointia tukevat muut järjestelyt	Tuen muodot; pedagogiset, rakenteelliset, hoidolliset
-	Tukipalvelut
-	Hallintopäätös

Inkluusio periaatteena, arvona ja kokonaisvaltaisena tapana ajatella

- Varhaiskasvatuksen tavoitteena on tukea lapsen oppimisen edellytyksiä, edistää elinikäistä oppimista ja koulutuksellisen tasa-arvon toteuttamista **inklusiivisten periaatteiden mukaisesti**. (Varhaiskasvatuslaki)
 - Periaatteisiin kuuluu kaikkia lapsia koskevat yhtäläiset oikeudet, tasa-arvoisuus, yhdenvertaisuus, syrjimättömyys, moninaisuuden arvostaminen sekä sosiaalinen osallisuus ja yhteisöllisyys.
- Inklusiivisuus on käsitteenä **laaja** ja se tulee nähdä **kaikkia lapsia** koskevana ja varhaiskasvatuksen järjestämiseen liittyvänä periaatteena, arvona ja kokonaisvaltaisena tapana ajatella.
- **Perusteasiakirjassa** inklusiota on vahvistettu erityisesti arvoperustaa käsittelevässä luvussa 2, toimintakulttuurin näkökulmasta luvussa 3, ja lapsen tuen näkökulmasta luvussa 5.
 - Lisäksi esim. pedagogisen toiminnan kuvaus ja leikki (luku 4) sekä oppimisympäristö (luku 3)

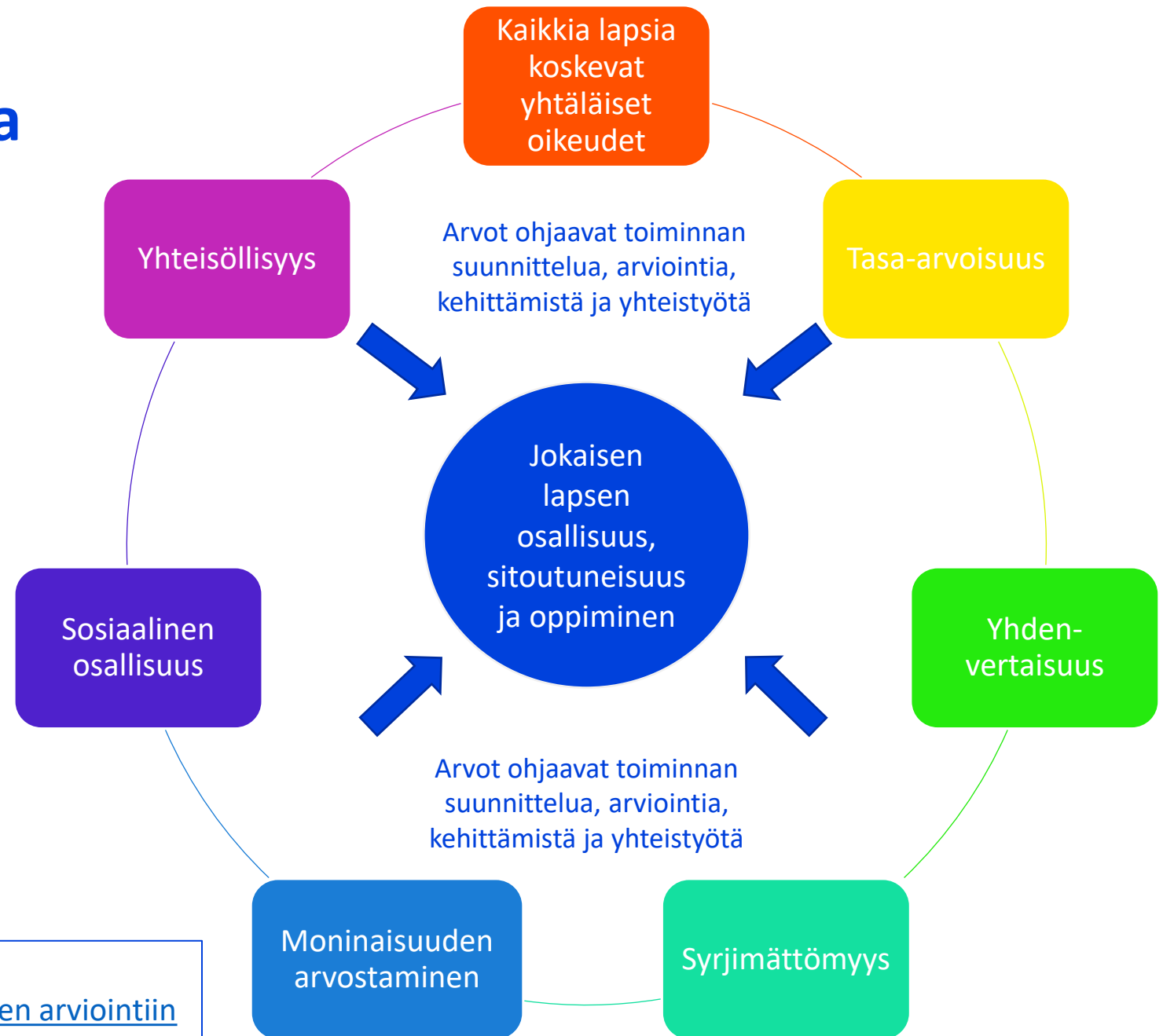
→ tukimateriaalia <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/inklusiivisen-varhaiskasvatuksen-kehittaminen>

Inklusiiviset periaatteet tuen järjestämisen taustalla

- Inklusiivinen toimintakulttuuri on kasvatuksen ja oppimisen perusta
- Inklusiivinen varhaiskasvatus ja esiopetus tukee kaikkien lasten osallisuutta, sitoutuneisuutta ja oppimista sukupuolesta, syntyperästä, kulttuuritaustasta tai muusta ominaisuudesta riippumatta
- Inklusio on näiden arvojen toimeenpanemista ja toteutumista käytännössä
→ rakenteet, prosessit, menettely- ja toimintatavat sekä kokemukset

Työn tueksi mm.

[Reflektointityökalu varhaiskasvatuksen inklusiivisuuden arviointiin](#)

Inkluusio lapsen tuen näkökulmasta

- Varhaiskasvatuksessa huolehditaan siitä, että jokainen lapsi kokee itsensä hyväksytyksi omana itsenään sekä ryhmän jäsenenä.
- Tuki varhaiskasvatuksessa järjestetään yleisenä, tehostettuna ja erityisenä tukena **inklusiivisten periaatteiden mukaisesti**. Jokaisella lapsella on lähtökohtaisesti oikeus saada tukea omassa lapsiryhmässään erilaisin joustavin järjestelyin.
- Tukitoimet suunnitellaan pedagogisesti niin, että lapsen osallisuus, oikeus oppia ja toimia osana vertaisryhmää toteutuvat lapsen edun mukaisesti.
- Varhaiskasvatuksen inklusiivisen arvoperustan mukaisesti pedagogisen tuen suunnittelussa ja toteutuksessa tulee ensisijaisesti käyttää toimintatapoja, joissa lapsen tarvitsema tuki toteutuu osana vertaisryhmää.

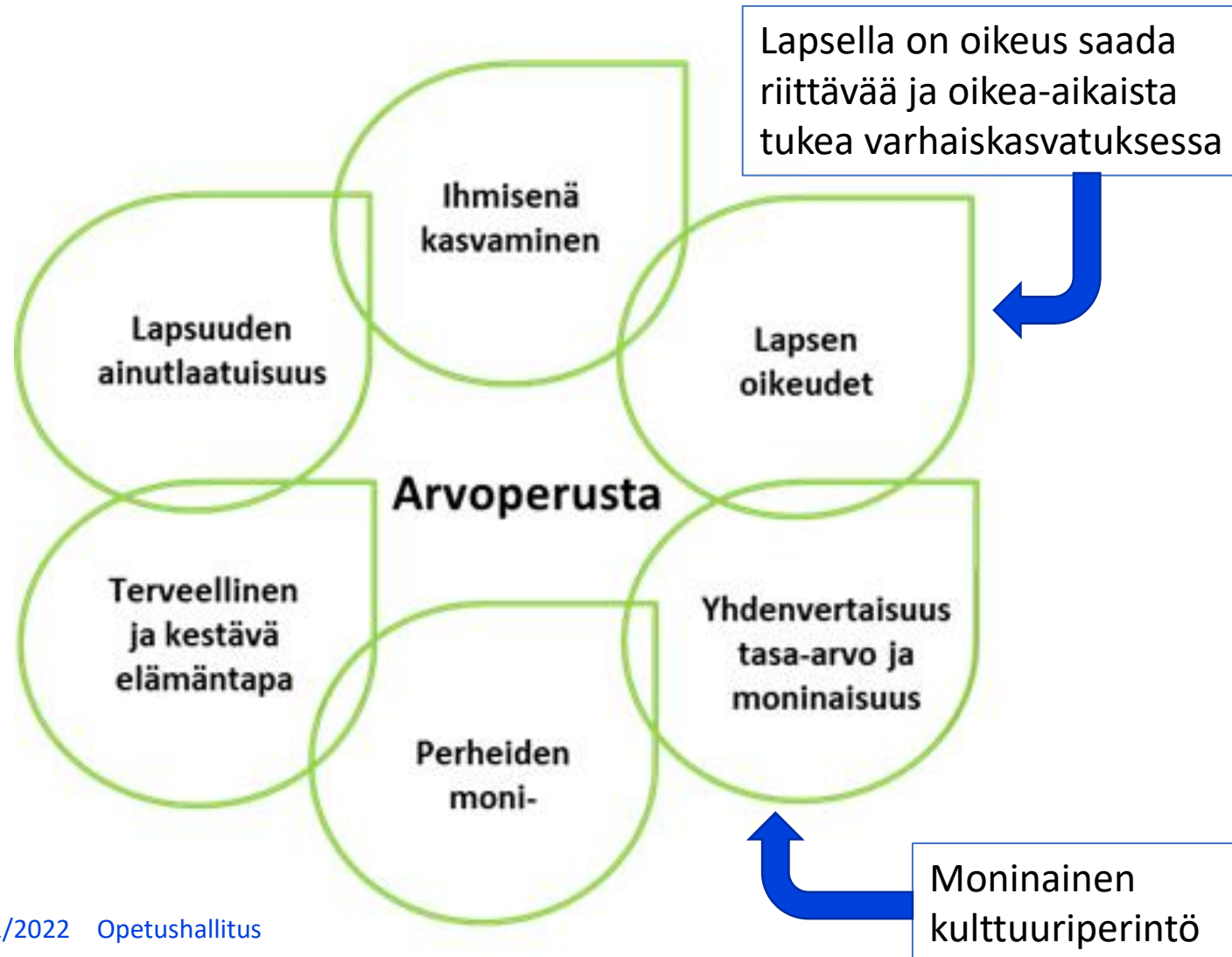
Luku 1 Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet ja paikalliset varhaiskasvatussuunnitelmat

- Luku 1 täsmennyksiä inklusion ja lapsen tuen näkökulmasta
- 1.2 Paikallinen varhaiskasvatussuunnitelma: yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelma lisätty - tällä hetkellä suositus
- 1.3 Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma päivittynyt lapsen tukeen sekä tuen vaikuttavuuteen ja arviointiin liittyen
- Perusteasiakirjassa tarkoitetaan **varhaiskasvatuksen järjestäjällä** kuntaa, kuntayhtymää tai yksityistä palveluntuottajaa
- Tiedonsiirron osalta ei muutoksia

LUKU 2 Varhaiskasvatuksen tehtävä ja yleiset tavoitteet

- Luvut 2.1 Varhaiskasvatuksen järjestämistä ohjaavat velvoitteet, 2.2 Varhaiskasvatuksen toimintamuodot, 2.3 Varhaiskasvatus osana lapsen kasvun ja oppimisen polkua, 2.6 Pedagogisesti painottunut kasvatuksen, opetuksen ja hoidon kokonaisuus
 - Täsmennyksiä tuen ja varhaiskasvatuksen erityisopettajan roolin osalta
 - Sekä varhaiskasvatuslain (3 §) tavoitteisiin
- 2) tukea lapsen oppimisen edellytyksiä ja edistää elinikäistä oppimista ja koulutuksellisen tasa-arvon toteuttamista **inklusiivisten periaatteiden** mukaisesti;

Luku 2.4 Varhaiskasvatuksen arvoperusta

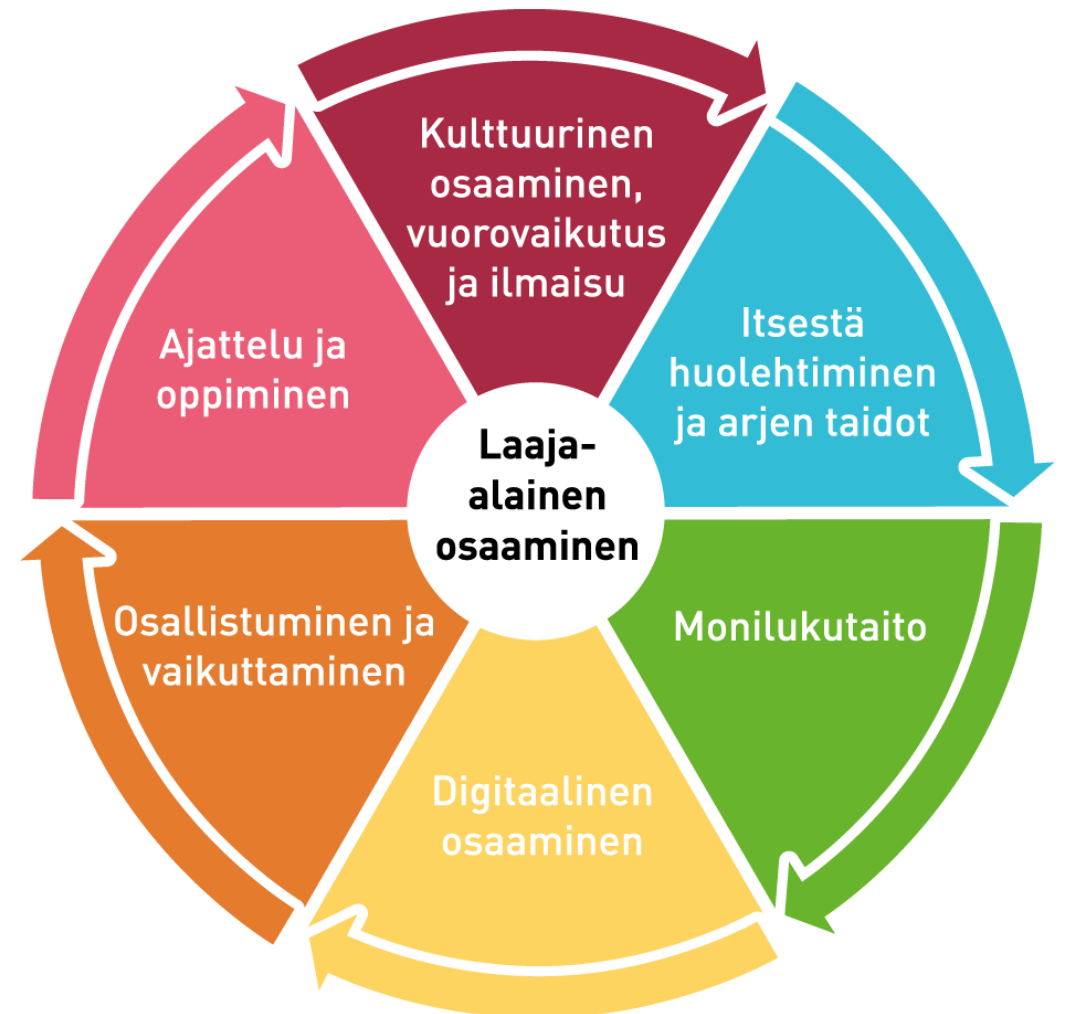
- YLEISPERIAATTEET**
- lapsen edun ensisijaisuus
 - lapsen oikeus hyvinvointiin, huolenpitoon, suojeluun ja tukeen
 - lapsen mielipiteen huomioon ottaminen
 - yhdenvertaisen ja tasa-arvoisen kohtelun vaatimus
 - lapsen syrjintäkielto
 - inklusiiviset periaatteet

Luku 2.7 Laaja-alainen osaaminen varhaiskasvatuksessa

Kuusi osa-alueetta

Laaja-alaisella osaamisella tarkoitetaan tietojen, taitojen, arvojen, asenteiden ja tahdon muodostama kokonaisuutta

Siihen kuuluu myös kyky käyttää tietoja ja taitoja tilanteen edellyttämällä tavalla

Digitaalinen osaaminen 1/2

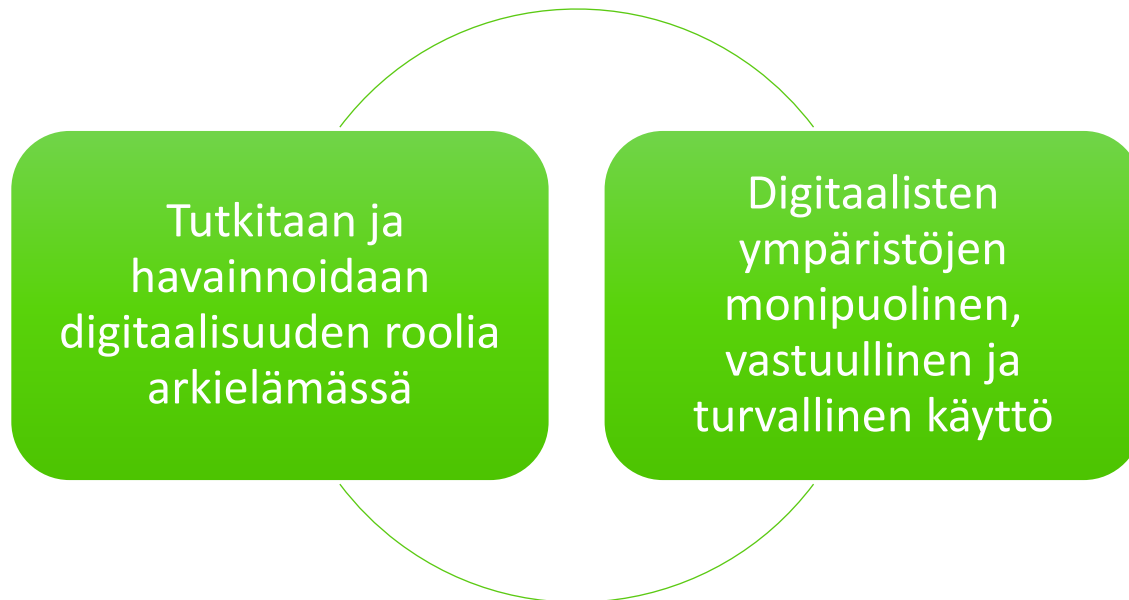
Varhaiskasvatuksen tehtävänä on yhteistyössä kotien kanssa tukea lapsen ymmärrystä digitaalisuudesta

MIKSI?

- ✓ Osa yhteiskuntaa, jossa lapsi kasvaa.
- ✓ Tarvitaan ihmisten välisessä vuorovaikutuksessa, yhteiskunnassa toimimisessa ja oppimisessa.
- ✓ Edistää lasten koulutuksellista tasa-arvoa.

Digitaalinen osaaminen 2/2

MITÄ?

MITEN?

- Digitaalisia välineitä, sovelluksia ja ympäristöjä hyödynnetään dokumentoinnissa, leikeissä, vuorovaikutuksessa, peleissä, tutkimisessa, liikkumisessa sekä taiteellisessa kokemisessa ja tuottamisessa
- Mahdollisuudet harjoitella, kokeilla ja tuottaa sisältöjä itse ja yhdessä muiden lasten kanssa käyttäen apuna digitaalisia välineitä edistävät lasten luovan ajattelun ja yhteistoiminnan taitoja sekä monilukutaitoa

Uudet lukutaidot-hanke <https://uudetlukutaidot.fi/>

Luku 3

Varhaiskasvatuksen toimintakulttuuri

Varhaiskasvatuksen kehittyvä toimintakulttuuri

Oppiva yhteisö

Leikkiin ja vuorovaikutukseen kannustava yhteisö

Osallisuus, yhdenvertaisuus ja tasa-arvo

Kulttuurinen moninaisuus ja kielitietoisuus

Hyvinvointi, turvallisuus ja kestävä elämäntapa

Yhteistyö

Oppimisympäristöt

- Inklusiota tarkennettu toimintakulttuurin ja oppimisympäristöjen näkökulmasta
- Kulttuurinen moninaisuus ja kielitietoisuus
 - Varhaiskasvatuksessa arvostetaan ja hyödynnetään **moninaista** kulttuuriperintöä ja kansalliskieliä sekä yhteisön ja ympäristön kulttuurista, kielellistä ja katsomuksellista monimuotoisuutta.
 - Tämä edellyttää henkilöstöltä tietoa **kulttuureista ja katsomuksista** sekä taitoa nähdä ja ymmärtää asioita monesta näkökulmasta ja asettua toisen asemaan
- Oppimisympäristöissä tieto- ja viestintäteknologia on korvattu digitaalisuudella
 - Varhaiskasvatuksessa käytetään **digitaalisia välineitä, sovelluksia ja ympäristöjä** tarkoituksenmukaisella tavalla.

3.3 Yhteistyö: otsikkotasolla Monialainen yhteistyö on muutettu muotoon **Yhteistyö eri tahojen kanssa**

Luku 4 Varhaiskasvatuksen pedagogisen toiminnan suunnittelu ja toteuttaminen

- Luku 4.1 Pedagogisen toiminnan viitekehys
 - Kuvio 1 päivitetty, johon on lisätty lapsen **tuki** sekä päivitettyt laaja-alaisen osaamisen osa-alueet (6 osa-alueetta)
- Luku 4.2 Pedagoginen dokumentointi
 - Osa lapsen tuen arviointia
 - Vahvistettu toimintakulttuurin näkökulmaa.
- Luku 4.3 ja 4.4 täsmennyksiä digitaalisen osaamisen näkökulmasta

Kuvio 1. Pedagogisen toiminnan viitekehys

Oppimisen alueet

Kielten rikas
maailma

- Kielelliset taidot ja valmiudet
- Kielelliset identiteetit

Ilmaisun
monet muodot

- Musiikillinen
- Kuvallinen
- Sanallinen
- Kehollinen
- Käsiyöllinen

Minä ja
meidän
yhteisömme

- Eettinen ajattelu
- Katsomuskasvatus
- Lähiyhteisön menneisyys, nykyisyys ja tulevaisuus
- Mediakasvatus

Tutkin ja
toimin
ympäristössäni

- Matemaattinen ajattelu
- Ympäristökasvatus
- Teknologiasvatus

Kasvan,
liikun
ja kehityn

- Liikkuminen
- Ruokakasvatus
- Terveys ja turvallisuus

Luku 4.6 Kieleen ja kulttuuriin liittyviä tarkentavia näkökulmia

- Varhaiskasvatuksessa tuetaan monipuolisesti **vieraskielisten** ja **monikielisten** lasten kielitaidon sekä kieli- ja kulttuuri-identiteettien ja itsetunnon kehittymistä.
- Suomen/ruotsin kielen taidon kehittymistä edistetään tavoitteellisesti **ja pedagogisesti suunniteltuna** kielellisten taitojen ja valmiuksien osa-alueilla lasten tarpeista ja edellytyksistä lähtien.
- Monipuolisten vuorovaikutustilanteiden ja oppimisympäristöjen avulla lapsille tarjotaan mahdollisuuksia käyttää ja omaksua suomea/ruotsia toisena kielenä **erilaisissa kasvatusta ja opetustilanteissa**.
- Lapsen kielen kehitykseen liittyvää suomen/ruotsin kieleen tutustumista ja opettelua ei tule rinnastaa varhaiskasvatuksessa annettavaan tukeen (luku 5).

Luvut 6 Vaihtoehtoiseen pedagogiikkaan tai erityiseen katsomukseen perustuva varhaiskasvatus ja 7 Toiminnan arviointi ja kehittäminen varhaiskasvatuksessa

- Ei muutoksia lukuun 6
- Luvussa 7 korostetaan arviointia lapsen tuen näkökulmasta
 - Lapsen tuen toteutuminen on keskeinen arvioinnin kohde.
 - **Paikallisesti päätettävä asia:** lapsen tuen toteutumista seurataan, arvioidaan ja kehitetään systemaattisesti päiväkodeissa ja perhepäivähoidossa.

A serene winter landscape featuring a snow-covered foreground with some dark patches. In the middle ground, a body of water reflects the bright, hazy sky. The background shows a line of bare trees under a soft, golden light, suggesting a sunrise or sunset. The overall atmosphere is calm and quiet.

Tauko 15 min

Luku 5

Lapsen tuki

Luku 5 Lapsen tuki

- Varhaiskasvatukseen osallistuvalla lapsella on **oikeus saada tukea**, joka vastaa hänen yksilöllisiä tarpeitaan
- Tuen järjestämisen lähtökohtana ovat **lapsen vahvuudet** sekä **oppimiseen, kehitykseen ja hyvinvointiin liittyvät tarpeet**.
- Varhaiskasvatuksessa tuki rakentuu lapsen **yksilöllisiin** tarpeisiin vastaamisesta sekä **yhteisöllisistä** ja **oppimisympäristöihin** liittyvistä ratkaisuista.
- Varhaiskasvatuksessa huolehditaan siitä, että **jokainen lapsi kokee itsensä hyväksytyksi omana itsenään sekä ryhmän jäsenenä**. Kannustamalla lasta ja antamalla hänelle mahdollisuuksia onnistumisen kokemuksiin tuetaan lapsen myönteisen minäkuvan kehittymistä.
- **Oikea-aikaisella, yksilöllisesti kohdennetulla ja lapsen tarpeiden mukaisella** tuella edistetään lapsen kehitystä, oppimista ja hyvinvointia. Samalla ehkäistään lapsen ongelmien kasvamista ja monimuotoistumista sekä riskiä syrjäytyä.

Kenen vastuulla on tuen toteuttaminen varhaiskasvatuksessa?

Tuen tarpeen
arviointi

Tuen antaminen

Toimintatapojen
kehittäminen

Toimintakulttuurin
kehittäminen

Päiväkodin ja perhepäivähoidon koko henkilöstö

Tuen järjestämistä ohjaavat vastuut ja periaatteet 1/3

- Varhaiskasvatuksen järjestäjä päättää **tuen järjestämisen käytännöistä, toteuttamisesta, toimintatavoista ja arvioinnista** päiväkodissa ja perhepäivähoidossa. Varhaiskasvatuksen järjestäjä seuraa ja arvioi annettavan **tuen vaikuttavuutta ja riittävyttä**.
- Varhaiskasvatuksen järjestäjä päättää **yhteistyörakenteista, vastuista ja toimintatavoista** liittyen huoltajien kanssa tehtävään yhteistyöhön sekä monialaiseen yhteistyöhön.
- **Toimipaikan johtaja** vastaa varhaiskasvatuksessa annettavasta laadukkaasta tuesta, sen toteutumisesta ja henkilöstön ajantasaisesta osaamisesta lasten tuen tarpeita vastaavalla tavalla. Johtaja huolehtii, että henkilöstö suunnittelee lapsen tuen osana lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaa. Suunniteltu tuki arvioidaan lapsen tarpeiden mukaan, vähintään kerran vuodessa.

Tuen järjestämistä ohjaavat vastuut ja periaatteet 2/3

- **Lapsella on oikeus varhaiskasvatuksen erityisopettajan palveluihin ja opetukseen** hänen tuen tarpeensa sitä edellyttäessä.
 - **Erityisopettaja osallistuu** lapsen tuen tarpeen, tukitoimenpiteiden ja niiden toteuttamisen **suunnitteluun ja arviointiin** tarvittaessa.
 - Erityisopettajan antama tuki voi olla **lapsikohtaista ja/tai ryhmässä** toteutettavaa opetusta.
 - Tuki voi olla **säännöllistä, osa- tai kokoaikaista**. Sitä voidaan toteuttaa **samanaikaisopetuksena tai yhteisopettajuutena** lapsen ryhmän opettajan kanssa.
 - Erityisopettajan asiantuntemusta hyödynnetään myös henkilöstön ja huoltajien **konsultoinnissa**.
- Varhaiskasvatuksen opettajaksi ja/tai varhaiskasvatuksen erityisopettajaksi kelpoinen henkilö on vastuussa **lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan** kirjattavasta tuen suunnittelusta ja toteuttamisen arvioinnista.

Tuen järjestämistä ohjaavat vastuut ja periaatteet 3/3

- **Perhepäivähoitaja vastaa** ryhmänsä lasten tuen toteuttamisesta.
 - Tuen suunnittelu ja arviointi voidaan tehdä yhteistyössä varhaiskasvatuksen opettajan ja/tai erityisopettajan kanssa.
 - Lapsen edun sitä edellyttäessä, voidaan yhteistyössä huoltajan kanssa keskustella, että lapsi siirtyy päiväkotiin saadakseen tarvitsemaansa tukea.
- Varhaiskasvatuksessa voi olla **lapsi- tai ryhmäkohtaisia avustajia**, joiden tehtävänä on tukea lasta tai lapsia ryhmässä sekä mahdollistaa heidän osallistumisensa toimintaan.
 - Tämä voi myös tarkoittaa esimerkiksi sitä, että avustaja auttaa muita lapsia, kun varhaiskasvatuksen opettaja toimii tukea tarvitsevan lapsen kanssa ja tuo vuorovaikutustilanteeseen lapsen yksilöllisiin tavoitteisiin liittyviä pedagogisia sisältöjä.

Lapsen ja huoltajan kanssa tehtävä yhteistyö tuen aikana

- Jaettu tieto lapsesta ja hänen tarpeistaan on lähtökohta varhaisen ja riittävän tuen antamiseen.
- Huoltajan kanssa keskustellaan **lapsen oikeudesta tukeen, tuen järjestämisen keskeisistä periaatteista** sekä **lapselle annettavasta tuesta ja tuen toteuttamisen muodoista**. Tarvittaessa keskusteluissa käytetään tulkkia.
- Lapsi osallistuu yhteistyöhön, häntä kuullaan ja hänen mielipiteensä huomioidaan.
- Huoltajaan ollaan yhteydessä heti, kun lapsella ilmenee kehityksen tai oppimisen haasteita tai henkilöstöllä herää huoli lapsen hyvinvoinnista.
- Huoltajalle annetaan tietoa lasta koskevien asioiden käsittelystä, tietojen saannista ja niiden luovuttamisesta sekä salassapidosta.
- Yhteistyö huoltajien kanssa on vuorovaikutteista ja edellyttää varhaiskasvatuksen henkilöstöltä aloitteellisuutta ja aktiivisuutta.

Lapsen vasu on keskeisin työväline, kun lapsen ja huoltajan kanssa tehdään yhteistyötä lapsen tukeen liittyen.

Monialainen yhteistyö tuen aikana

- Paikalliset lasten ja perheiden palvelut muodostavat tarkoituksenmukaisen kokonaisuuden lapsen tuen järjestämisessä.
- **Lapsen edun ensisijaisuus** ohjaa monialaista yhteistyötä
- Monialainen yhteistyö toteutetaan ensisijaisesti huoltajan suostumuksella sekä noudattaen salassapitoa ja tietojen vaihtoa koskevia säännöksiä.
- Sosiaali- ja terveystieteelliset osallistuvat arviointiin, jos arviointi edellyttää myös muuta kuin varhaiskasvatushenkilöstön pedagogista asiantuntemusta tuen tarpeen arvioimiseksi ja tuen ratkaisujen perusteeksi.
 - Erityisesti hoidollisen tuen muotojen suunnittelussa sosiaali- ja terveydenhuollon asiantuntemus on usein tarpeen

Lapsen vasu on keskeisin työväline, kun monialaista yhteistyötä tehdään lapsen tukeen liittyen.

Pedagogiset tuen muodot

Toistuvien toimintojen sekä lapselle selkeän ja ennakoitavan päivärytmin luominen

Oppimisympäristöihin liittyvät ratkaisut

Sensitiiviset ja saavutettavat vuorovaikutus- ja kommunikointitavat

Yhteisiä ja johdonmukaisia pedagogisten ja erityispedagogisten työtapojen ja menetelmien käyttöä

Toimintatavat, joissa lapsen tarvitsema tuki toteutuu osana vertaisryhmää

Esteettömyyden huomioiminen

Rakenteelliset tuen muodot

Henkilöstön osaamisen ja erityispedagogisen osaamisen lisääminen

Ryhmän lapsimäärän pienentäminen, pien- tai erityisryhmä

Henkilöstön mitoitukseen ja/tai rakenteeseen liittyvät ratkaisut sekä niiden muuttaminen lapsen tuen tarpeen mukaan

Varhaiskasvatukseen osallistumisen edellyttämät tulkitsemis- ja avustamispalvelut, apuvälineiden käyttäminen, veon opetus ja konsultaatio

Hoidolliset tuen muodot

Menetelmiä ja toimintatapoja, joilla vastataan lapsen tarvitsemaan hoitoon, hoivaan ja avustamiseen

Terveyshoidollisten tarpeiden huomiointi esimerkiksi lapsen pitkäaikaissairauksien hoitoon, lääkitykseen, ruokavalioon ja liikkumiseen liittyvät avustamisen tarpeet ja apuvälineet

Sosiaali- ja terveydenhuollon asiantuntijoiden kanssa tehdään yhteistyötä

Rakenteellinen tuki mahdollistaa tarvittaessa

Rakenteellinen tuki mahdollistaa tarvittaessa

Lapsen oikeus saada tarvitsemaansa tukea

- Lapsella on oikeus saada tukea sopivalla tuen tasolla heti, kun tuen tarve on havaittu.
 - Jos lapsi tarvitsee yhtä tai enintään muutamaa tuen muotoa, jolla vastataan lapsen yksilölliseen tarpeeseen, on kyseessä **yleinen tuki**.
 - Jos lapsen tuen tarpeeseen tulee vastata useammalla säännöllisesti toteutettavalla tuen muodolla, on kyseessä **tehostettu tuki**.
 - Jos lapsen tuen tarpeeseen tulee vastata usealla kokoaikaisesti toteutettavalla tuen muodolla, on kyseessä **erityinen tuki**.
- Tarvittavat tuen muodot aloitetaan viivytyksettä.

Tuen muotojen tarve arvioidaan ja suunnitelma niiden toteuttamisesta kirjataan lapsen vasuun.

Yleinen tuki

Tehostettu tuki

Erityinen tuki

Yksilöllisesti ja yhteisöllisesti suunniteltuna

Muodostuu yksittäisistä tuen muodoista

Intensiteetiltään matalampaa

Pääsääntöisesti lyhytkestoista

Mahdollisista tukipalveluista tehdään hallintopäätös.

Muodostuu säännöllisesti ja samanaikaisesti toteutettavista useista tuen muodoista

Intensiteetiltään voimakkaampaa ja yksilöllisempää

Lyhytkestoisesti tai pidempään jatkuvana

Tehostetun tuen antamisesta tehdään hallintopäätös

Muodostuu useista tuen muodoista ja tukipalveluista

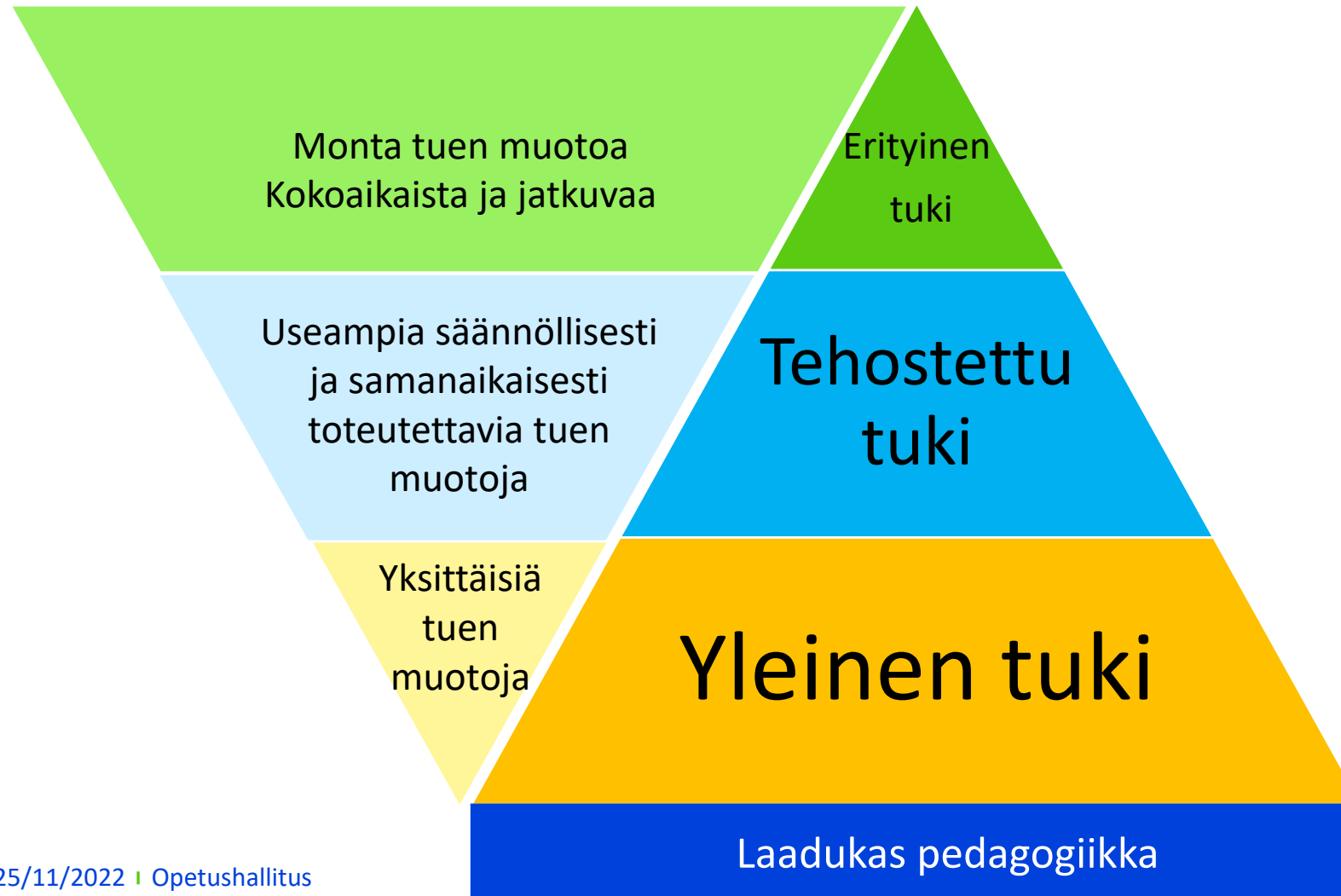
Intensiteetiltään voimakasta ja yksilöllistä

Jatkuvaa ja kokoaikaista

Erityisen tuen antamisesta tehdään hallintopäätös

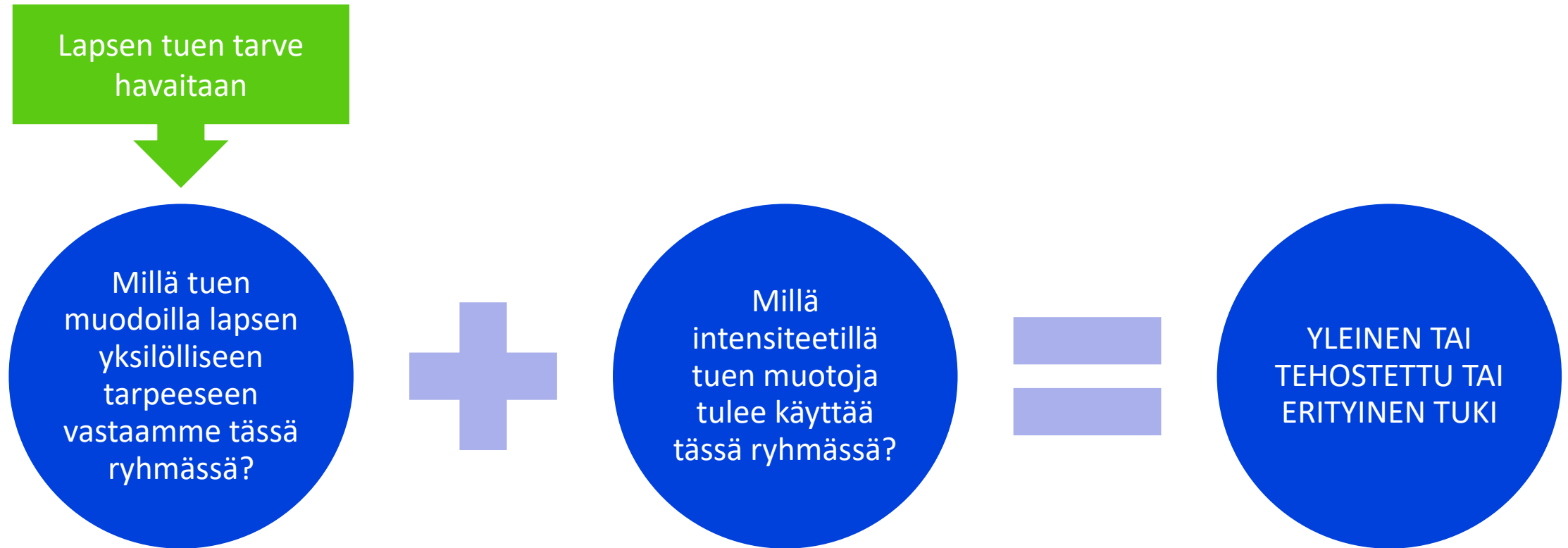
Laadukas pedagogiikka

Tuen tason määrittymistä ohjaavat keskeiset periaatteet

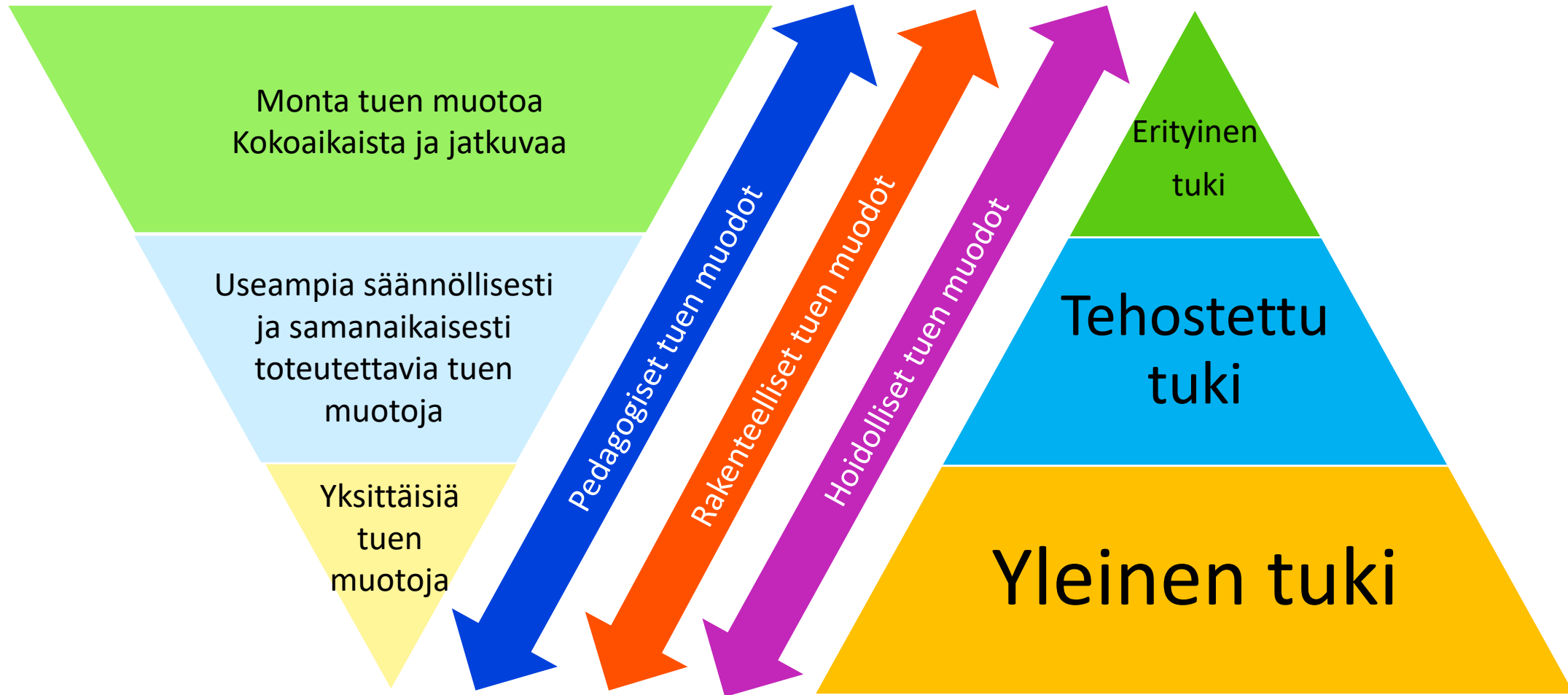

- Tuen taso arvioidaan aina lapsikohtaisesti.
- Tuki aloitetaan joustavasti sopivalla tuen tasolla
- Tehostetun tai erityisen tuen edellytyksenä ei ole, että lapsi on ensin saanut muulle tasolle kuulunutta tukea.
- Tehostettua tai erityistä tukea saava lapsi on otettava huomioon päiväkodin ja perhepäivähoidon henkilöstön mitoituksessa

Tuen taso määrittyy tuen tarpeen arvioinnin ja tarvittavien tuen muotojen suunnittelun kautta

Lapsen tuki voi sisältää lapsen tarvitsemia pedagogisia, rakenteellisia ja hoidollisia tuen muotoja

Tuen muodot: Yleisiä huomioita

- Tuen pedagogisten, rakenteellisten ja hoidollisten toimintatapojen tulee olla lapsen edun ja tuen tarpeen mukaisia, ja niissä käytetään **paikallista** ja **tapauskohtaista harkintaa**.
- Esimerkiksi lapsen **apuvälineiden** käyttöä tai **avustamista** suunniteltaessa tulee ensisijaisesti järjestää nämä tukitoimet niin, että **lapsi on osa vertaisryhmää ja mukana samoissa tiloissa ja tilanteissa muun lapsiryhmän kanssa**.

Lapsen tuen arviointi

- Lapsen **tuen tarvetta sekä tuen riittävyttä ja toteutumista** arvioidaan tarpeen mukaan, mutta kuitenkin **vähintään kerran vuodessa** esimerkiksi lapsen vasun tarkistamisen yhteydessä tai tuen tarpeen tai oppimisympäristön muuttuessa.
- Lapsen tuen tarpeen arvioinnin prosessi voi alkaa varhaiskasvatuksen henkilöstön tekemien havaintojen pohjalta. Myös huoltaja, lastenneuvolan tai sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstö voi tehdä aloitteen.
- Tuen antamisen kokonaisuutta tarkasteltaessa arvioidaan aina kunkin lapsen kohdalla, mitkä ratkaisut parhaiten toteuttavat **lapsen etua**.
- **Lapsen mielipide ja toivomukset** huomioidaan ja huoltajan kanssa toimitaan yhteistyössä arvioitaessa tuen tarvetta, tukitoimenpiteitä ja toteuttamista.
- **Varhaiskasvatuksen erityisopettaja** osallistuu lapsen tuen arviointiin tarpeen mukaan.

Lapsen vasu tuen aikana

Lapsen varhaiskasvatussuunnitelmasta

- Pedagoginen, **lakisääteinen** asiakirja (varhaiskasvatuslaki 23 §)
- Laaditaan jokaiselle päiväkodissa ja perhepäivähoidossa olevalle lapselle
- Lapsi otetaan ikätaso huomioiden mukaan lapsen varhaiskasvatussuunnitelman laadinnan ja arvioinnin kaikkiin vaiheisiin
- Lasten vasuista nousevat tavoitteet otetaan huomioon lapsiryhmän toiminnan suunnittelussa ja oppimisympäristöjen kehittämisessä
- Paikallisesti päätetään lapsen varhaiskasvatussuunnitelman rakenne, sen laatimiseen ja arviointiin liittyvät käytännöt.

Lapsen vasun merkitys tuen aikana

- Varhaiskasvatukseen osallistuminen on hyvä perusta lapsen kehitykselle, oppimiselle ja hyvinvoinnille.
- Vaikeuksia ehkäistään ennalta pedagogisilla järjestelyillä ja erilaisilla työtavoilla, esim.
 - suunnitelmallinen toiminnan eriyttäminen
 - ryhmien joustava muuntelu
 - oppimisympäristöjen muokkaaminen
 - selkeä päiväjärjestys
 - päivittäisten toimintojen rytmittäminen
- Lapselle määritellään sopivin tuen taso ja tuen muodot tuen antamisen periaatteiden mukaisesti, **mikäli laadukas pedagogiikka ei vastaa lapsen yksilöllisiin tarpeisiin.**
 - **Tuen muotojen ja sitä kautta tuen tason määrittely tehdään lapsen vasussa**

Tukevat kaikkia lapsia

Lapsen vasu tuen aikana – keskeiset periaatteet

- Lapsen vasuun kirjataan tuen muodot ja niiden toteuttaminen, tuen taso sekä tuen muotojen toteuttamiseen liittyvät vastuut ja työnjako.
- Lapsen vasun laadinnasta ja arvioinnista vastaa varhaiskasvatuksen opettajaksi kelpoinen henkilö ja/tai varhaiskasvatuksen erityisopettaja yhteistyössä muun henkilöstön ja lapsen huoltajan kanssa.
- Henkilöstö tukee huoltajan ja lapsen osallisuutta suunnitelman laatimisessa ja arvioinnissa.
- Tuen tarvetta ja toteutumista arvioidaan ja suunnitelma tarkistetaan tarpeen mukaan vähintään kerran vuodessa tai tuen tarpeen muuttuessa
- Toiminnan tavoitteiden saavuttaminen kirjataan ja tavoitteita muutetaan lapsen muuttunutta tuen tarvetta vastaavaksi.
- Suunnitelmaan kirjataan, kun tuen tarve ja toimenpiteet päättyvät.

Tukea koskevat kirjaukset lapsen vasussa

Pedagogiset tuen muodot

- varhaiskasvatuspäivän rakenteeseen ja päivärytmiin liittyvät ratkaisut
- oppimisympäristöihin liittyvät ratkaisut
- tarvittavat erityispedagogiset menetelmät
- vuorovaikutus- ja kommunikointitavat, esimerkiksi viittomien ja kuvien käyttö
- käytännöt, miten lapsi pääsee osalliseksi vertaisryhmän toimintaa, esimerkiksi esteettömyyden huomiointi.

Hoidolliset tuen muodot

- perushoitoon, hoivaan ja avustamiseen liittyvät menetelmät
- terveydenhoidolliset tarpeet, esimerkiksi lapsen pitkäaikaissairauksien hoitoon, lääkitykseen, ruokavalioon ja liikkumiseen liittyvä avustaminen ja apuvälineet.

Rakenteelliset tuen muodot

- tuen toteuttamiseen liittyvän osaamisen ja erityispedagogisen osaamisen vahvistaminen
- henkilöstön mitoittamiseen ja rakenteeseen liittyvät ratkaisut
- lapsiryhmän kokoon ja ryhmärakenteeseen liittyvät ratkaisut
- tulkitsemis- ja avustamispalvelut sekä apuvälineiden käyttö
- pien- tai erityisryhmä tai muu tarvittava ryhmämuoto
- varhaiskasvatuksen erityisopettajan osa- tai kokoaikainen opetus tai konsultaatio.

Tuen edellyttämä yhteistyö ja palvelut

- yhteistyö lapsen ja huoltajan kanssa
- lapsen tuen toteuttamisen vastuut
- erityisasiantuntijoiden palvelujen käyttö
- sosiaali- ja terveydenhuollon sekä muiden asiantuntijoiden antama ohjaus ja konsultaatio
- mahdollisten kuljetusten järjestelyt ja vastuut

Lisäksi kirjataan mahdolliset sosiaali- ja terveyspalvelut, kuten lapsen saama kuntoutus, jos se on olennaista lapsen varhaiskasvatuksen järjestämisen näkökulmasta.

Tuen vaikuttavuuden arviointi

- tuen tarpeen, riittävyyden ja toteutumisen seuranta
- tukitoimien vaikutusten arviointi, arvioinnin perusteella tehtävät johtopäätökset ja toimenpiteet sekä arviointiajankohdat

Lapsen tuen suunnittelun kannalta keskeisimmät vaiheet

1. Mitä tuen muotoja tulee lapsen yksilölliseen tarpeeseen vastaamiseksi toteuttaa ryhmässä?
(jo käytössä olevat ja käyttöön otettavat)

5.5 Mahdolliset muut lapsen kehityksen, oppimisen ja hyvinvoinnin tukeen liittyvät tarpeet sekä lapsen tuen toteuttamiseen liittyvät tavoitteet ja tuen muodot (pedagogiset, rakenteelliset ja hoidolliset)

2. Keskeisin/keskeisimmät oppimisen, kehityksen ja hyvinvoinnin tarpeet, joiden näkökulmasta tavoite asetetaan

Tavoitteiden sopimista ohjaa aina niin tuen tarve, kuin lapsen vahvuudet ja kiinnostuksen kohteet.
Lisäksi keskeiseksi sovittu tavoite voi liittyä esim. lapsen monikielisyyden kehityksen tukemiseen.

5.2 Tavoitteet pedagogiselle toiminnalle

5.3 Toimenpiteet ja menetelmät tavoitteiden saavuttamiseksi

Lapsen vasun merkitys hallintopäätöstä tehtäessä

- Lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaa **hyödynnetään** tehtäessä hallinnollista päätöstä annettavasta tehostetusta tai erityisestä tuesta tai tukipalveluista.
- Mikäli lapsen tuen tarvetta on arvioitu lapsen varhaiskasvatussuunnitelmassa, **tulee arviointi huomioida** annettaessa tehostetun tai erityisen tuen hallinnollista päätöstä tai päätöstä tukipalveluista.
- Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma **päivitetään hallinnollisen päätöksen sisällön mukaisesti**.
- Hallintopäätös muutetaan tai kumotaan, **mikäli tuen tarve muuttuu lapsen varhaiskasvatussuunnitelman tarkistamisen** tai muun arvioinnin yhteydessä.

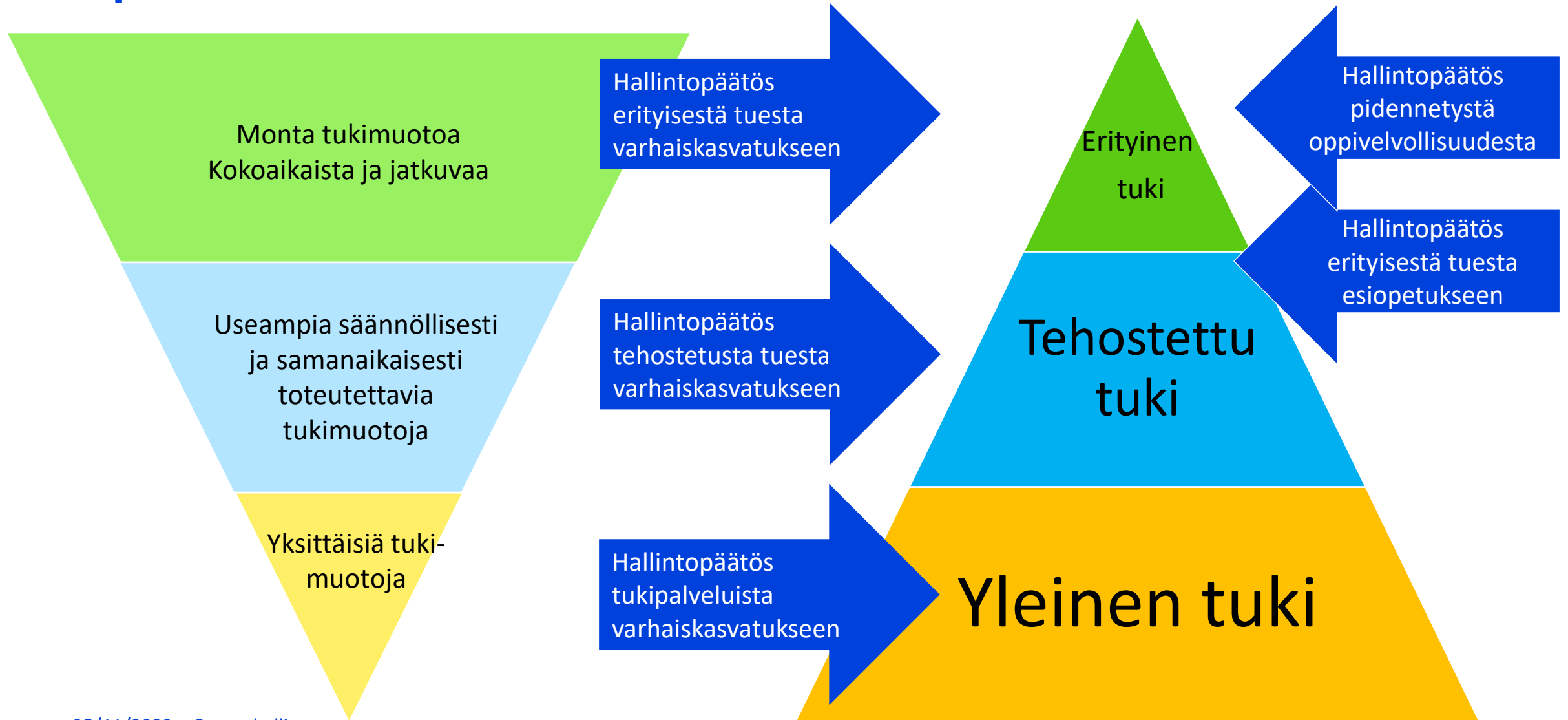
5.6 Lapsen tuen toteuttamista koskeva hallintopäätös		
Tukipalvelut (yleinen tuki)	Tehostettu tuki	Eriytynen tuki
pvm/annettu <input type="text"/>	pvm/annettu <input type="text"/>	pvm/annettu <input type="text"/>
pvm/kumottu <input type="text"/>	pvm/kumottu <input type="text"/>	pvm/kumottu <input type="text"/>

Jos hallintopäätös on muutettu,
uuden päätöksen päivämäärä merkitään
lapsen vasuun

Päätös tehostetusta ja erityisestä tuesta sekä tukipalveluista

- Lapselle annettavasta tehostetusta tai erityisestä tuesta tai tukipalveluista tehdään **viipymättä hallintopäätös**, joka perustuu tuen tarpeen arviointiin.
- Ennen päätöksen tekemistä varhaiskasvatuksen järjestäjän on **kuultava** lapsen huoltajaa tai muuta laillista edustajaa. **Myös huoltaja voi hakea tehostettua tai erityistä tukea lapselle.**
- **Tehostetun ja erityisen tuen päätöksessä mainitaan ja päätetään:** tuen muodot, varhaiskasvatuksen toimipaikka ja tukipalvelut.
- Jos lapsen tuesta ei tehdä tehostetun tai erityisen tuen päätöstä, silloin **tukipalveluista** tehdään erillinen hallintopäätös. Päätöksessä mainitaan ja päätetään seuraavista asioista: tukipalvelut.
- Päätös on aina **perusteltava ja on pantava täytäntöön heti.**

Tuen tasoihin liittyvä päätöksenteko varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa

Lapsen tuen tarve lapsen siirtyessä esiopetukseen

- Tuen tarve **arvioidaan** aina lapsen aloittaessa esiopetuksen. Esiopetukseen osallistuvan lapsen kasvun ja oppimisen tuesta määrätään esiopetuksen opetussuunnitelman perusteissa.
- Esiopetusta täydentävän varhaiskasvatuksen osalta mahdollinen tuki tulee **yhteensovittaa** esiopetuksessa annettavan tuen kanssa ja **kirjata** lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan.

OPETUSHALLITUS
UTBILDNINGSTYRELSEN

Kiitos!

Kysyttävää?

varhaiskasvatus@oph.fi

esiopetus@oph.fi

Ajankohtaisia asioita tiedoksi Opetushallituksesta

Varhaiskasvatus

**Vasuperusteet ilmestyvät
jatkossa ePerusteissa ja
maksuttomina**

Perusteet

Varhaiskasvatussuunnitelman
perusteet 2022

Voimaantulo: 1.3.2022

Varhaiskasvatussuunnitelman
perusteet 2018

Voimaantulo: 1.1.2019

Ajankohtaista

Opetussuunnitelman päivittäminen OPS-työkalussa
5.8.2022 12:29

Ohjevideot varhaiskasvatussuunnitelman laadintaan on julkaistu
21.4.2022 12:13

Varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen Ops-työkalun käyttäjäkoulutukset
21.10.2021 11:17

Ohjeet ja materiaalit

Ohjevideot varhaiskasvatussuunnitelman laadintaan OPS-työkalussa
21.4.2022 15:11

Kielet

- suomi
- ruotsi
- englanti
- saamen kielet

Lapsen tukeen liittyviin säännösmuutoksiin oikaisu, koskien hallintopäätöksen tekoa yksityisen varhaiskasvatuksen osalta

- ”Päätöksen tekee varhaiskasvatuksen järjestämisvastuussa oleva kunta. Jos kyseessä on yksityisen palveluntuottajan järjestämä varhaiskasvatus, päätöksen tekee palveluntuottajan esityksestä varhaiskasvatuksen toimipaikan sijaintikunta.”
- Varhaiskasvatuslain 15 e §:n oikaisu:
<https://www.finlex.fi/fi/laki/smur/2018/20180540#oikaisut>.

Oheismateriaalia

Huom. Opetushallituksen tekijänoikeudella alla olevia kuvia saa kopioida, välittää, levittää ja esittää alkuperäisessä muodossaan, mutta niitä ei saa muokata. Ei kaupalliseen käyttöön.

Käyttölisenssi: CC BY-NC-ND

📄 Liitteet

Varhaiskasvatuksen pedagogisen toiminnan viitekehys (2022) (pdf, 550.24 KB)

Kehittyvä toimintakulttuuri (2022) (pdf, 1.4 MB)

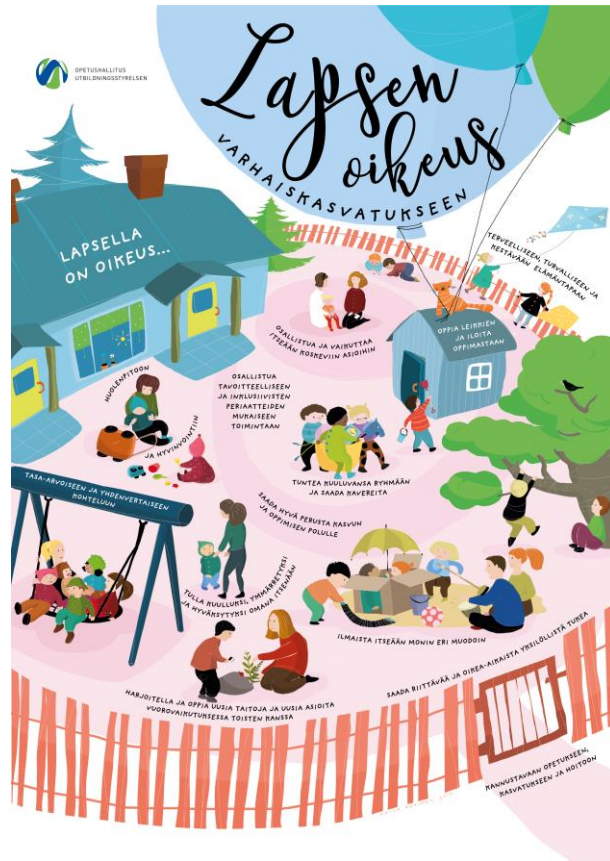
Laaja-alainen osaaminen (2022) (pdf, 175.13 KB)

Oppimisen alueet (2022) (pdf, 1015.47 KB)

Kielen kehityksen keskeiset osa-alueet (2022) (pdf, 331.66 KB)

<https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/varhaiskasvatussuunnitelman-perusteet-pahkinankuossa>

Julisteet

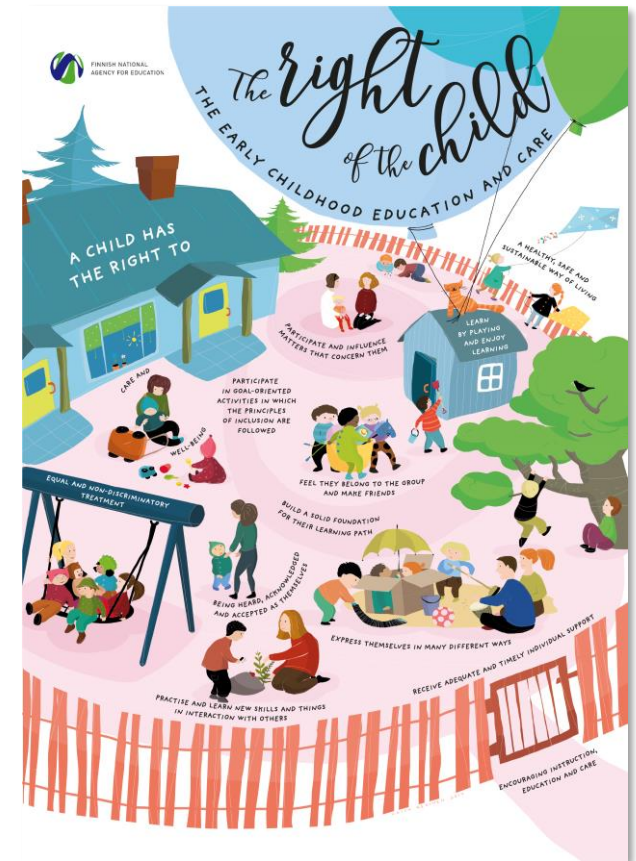
<https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/mita-varhaiskasvatus>

Affischer

<https://www.oph.fi/sv/smapeddagen>

Posters

<https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/mita-varhaiskasvatus>

Kiusaamisen, häirinnän, syrjinnän ja väkivallan ehkäiseminen

- Opetushallitus on tuottanut kasvatus- ja koulutusalan ammattilaisille ja huoltajille videosarjan, joka auttaa tunnistamaan lasten ja nuorten kokemia kiusaamista, häirintää, syrjintää ja väkivaltaa sekä puuttumaan niihin turvallisuutta ja terveyttä edistävillä tavoilla.
- Erinomaiset videomateriaalit, joissa huomioitu myös varhaiskasvatus ja esiopetus!
- <https://www.oph.fi/fi/uutiset/2022/tunnetkovastuusi-kiusaamisen-hairinnan-syrjinnan-ja-vakivallan-tunnistaminen-ja>

Toimi kiusaamista, häirintää, syrjintää ja väkivaltaa vastaan.

Työn tueksi - materiaalit

Julkaistu

- Lapsen vasun mallilomake ja ohjeistus
- Johtaminen varhaiskasvatuksessa

Tulossa syksyn 2022 aikana

- Lapsen vasu -videot, kirjallisen materiaalin käännökset englanti, saame
- Lisämateriaalia johtamisen tueksi
- Lapsen tuen materiaalia

Tulossa vuonna 2023

- Osallisuus-materiaalin päivitys
- Tasa-arvo ja yhdenvertaisuus-materiaali

<https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/varhaiskasvatus/varhaiskasvatuksen-tueksi>

Työn tueksi varhaiskasvatuksessa →

Varhaiskasvatuksen ammattilainen, etsitkö kehitysideoita työsi tueksi? Olemme keränneet sivulle erilaisia ohjeita, videoita ja muita innostavia materiaaleja, joita voit vapaasti soveltaa omassa tekemisessäsi. Tervetuloa tutustumaan!

Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma - mallilomake ja ohjeistus →

Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma laaditaan jokaiselle päiväkodissa ja perhepäivähoidossa olevalle lapselle yhdessä lapsen ja huoltajien kanssa. Tukimateriaali sisältää mallilomakkeen, ohjeistuksen, kuvan ja videon näiden käytöstä lapsen vasu -prosessissa.

Johtaminen varhaiskasvatuksessa →

Tässä osiossa julkaistaan mm. luentovideoita ja niiden materiaaleja liittyen varhaiskasvatuksen pedagogisen ja inklusiivisen johtamisen ja kehittämisen tueksi.